

zhodnocovat. Britové právě podobnými počiny potvrzují sebe sama jako nositele pozitivních hodnot civilizace, ukazují, že ztráta tohoto statutu pod vlivem bouřlivých politických a společenských změn 20. století byla buď krátkodobá, nebo jen zdánlivá.

Naše reflexe vlastních dějin se od té britské značně liší. Commonwealth zákonitě musí poskytovat národu v jeho čele zcela jinou perspektivu náhledu na historii i na současnost.

Řada umělecko-historických a výstavních projektů z poslední doby potvrdila nepřipravenost českého prostředí na reflektování negativních momentů vlastních dějin. Přesněji řečeno způsob, jakým byly odborným i laickým publikem tyto projekty přijímány, signalizoval nechuť a neochotu připomínat si některé nepříjemné a nelichotivé aspekty české historie umění. Velká výstava Mikoláše Aíše, připravená Národní galerií a doprovázená výstavním katalogem, nedotáhla autorský záměr poskytnout originální pohled na jednoho z „homunkulů“ českých dějin umění do úspěšného konce. Proč se tak nestalo, nebylo možné z mnoha důvodů na odborné ani žádné jiné úrovni diskutovat. Přitom zviditelnění těchto okolností vzniku alšovského projektu by k tématu motivů kosmetického upravování, zjednodušování a všeobecného mrzačení našich dějin mohlo blahodárně přispět. Vždyť motivy k opětovnému balzamování velikánů našeho národního umění jsou i dnes politicky a ideologicky podbarvené. Jestliže jsme na oficiální úrovni ještě nedospěli k upřímnosti, která by odhalila lacinost a účelovost stylizací některých našich národních umělců, mohli bychom tak činit alespoň v rámci odborných diskusí, vedených ovšem veřejně.

Veřejný dialog se však v současných českých umělecko-historických kruzích příliš nenosí. Doplátily na to projekty, které svým tématem k diskusi vyloženě vybízely, v souladu s aktuálními českými zvyklostmi byly však komentovány nanejvýš u kavárenských či hospodských stolů. Galerie hlavního města Prahy představila nedávno v 2. patře Městské knihovny výstavu s názvem „Bruselský sen“. Fenomén, který představovala, nepostrádal negativní prvky. Problematika „bruselského stylu“, neoddělitelně spjatého s propagandou a ideologií komunistického Československa přece rovněž vybízela k prodiskutování politického rozměru některých našich národních mýtů. Už ironický název výstavy napovídal, že autorský tým výstavy chce na tyto aspekty upozornit – jakým způsobem tak učinil a do jaké míry se mu to povedlo, se však nestalo předmětem širší odborné výměny názorů.

Můžeme ještě dnes vnímat dějiny umění v obrozeneckém duchu jako rejstřík metod a prostředků k nalézání

c/o ÚDU AV ČR, v. v. i., Husova 4, 110 00 Praha 1) nebo na mailovou adresu sjezd@dejinyumeni.cz nejpozději do 20. ledna 2009. Poté bude přípravný výbor rozšířen o vedoucí jednotlivých sekcí a spolu s nimi do konce března rozvrhne konkrétní program sjezdu.

Je-li někdo schopen a ochoten pomoci se získáváním potřebných sponzorů, obraťte se prosím o bližší informace na přípravný výbor na výše uvedených adresách, stejně jako s dalšími nápady a iniciativami k oživení sjezdového setkání.

Za přípravný výbor: Milena Bartlová, předsedkyně UHS

Nově upravené webové stránky UHS

Vážení kolegové a kolegyně, chceme vás upozornit na nově upravené webové stránky UHS na „dobré adrese“ www.dejinyumeni.cz. Chtěli bychom z nich spolu s vámi vybudovat centrální uzel pro získávání a šíření informací, týkajících se historiků umění v Česku. Bohužel nemáme finanční prostředky pro provoz skutečně profesionálního informačního centra, přesto považujeme za potřebné pokusit se o zprovoznění aspoň jednoduché verze. Tuto zprávu jsme počátkem listopadu rozeslali na maximální počet mailových adres, které jsme měli k dispozici.

I nadále budeme pro členy vydávat dvakrát ročně tištěný Bulletin UHS. Jeho tisk a rozesílání poštou tvoří velkou část výdajů UHS. Můžeme z nich část uspořít, pokud se ti z vás, kdo jsou ochotni se spokojit se zasláním mailem ve formátu PDF, přihlásí na mailové adrese list-admin@dejinyumeni.cz.

Toto číslo Bulletinu je dostupné i na naší webové adrese, spolu s úplným archívem starších čísel.

Nabízíme zejména novou službu aktuálního informování pomocí tzv. mailing listu. Zpravidla jednou týdně dostanete mailem souhrn informací, které došly na adresu správců webu UHS. Klíčové ale je, aby všichni, ke komu se relevantní informace dostanou, je správcům zasílali. Jedině tak bude tato služba uspokojivě fungovat. Více podrobností, pravidla, adresy a způsob přihlášení i odhlášení najdete na www.dejinyumeni.cz nebo pište na adresu: suchanek@mail.muni.cz.

Výbor UHS

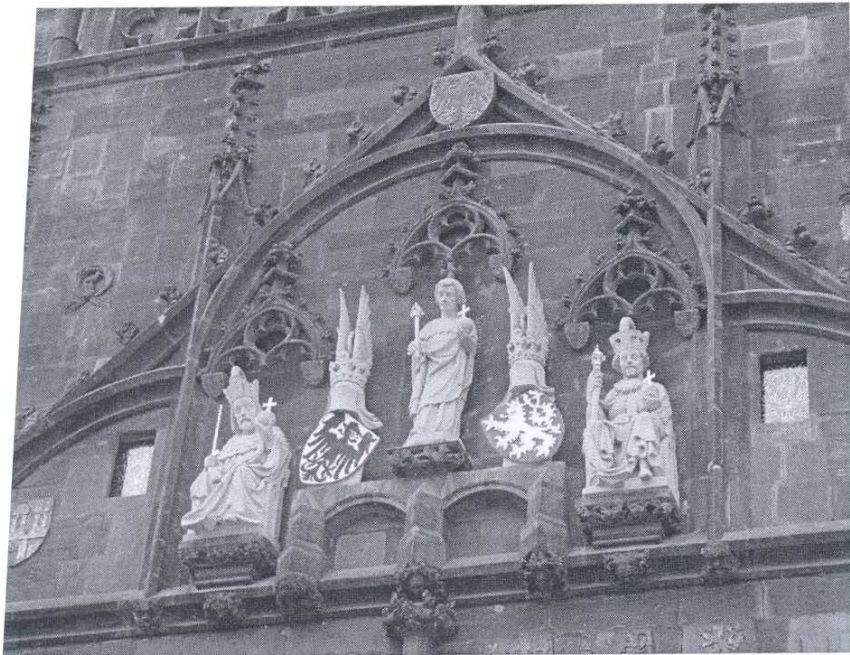
K obnově Karlova mostu

Josef Štulc

Článek v MF Dnes z 1. listopadu 2008, který citoval závěry šetření Památkové inspekce Ministerstva kultury a komentáře jejího ředitele JUDr. Jiřího Varhánika, spustil déšť mediálních spekulací o vážném ohrožení Karlova mostu nekvalifikovaně prováděnou obnovou. Zpochybněna byla nejen zodpovědnost vlastníka památky, hlavního města Prahy, a jím vybraných firem, ale eo ipso i kompetentnost „památkářů“, kteří takové poškozování nejceněnější národní kulturní památky tolerují. Martin Komárek pak v úvaze v MF Dnes z 5. listopadu věc lapidárně shrnul, že buď je nekompetentní a nekvalifikovaná Památková inspekce a měla by být proto jako zbytečný orgán zrušena, nebo jsou nekompetentní a nekvalifikovaní památkáři a měli by být zrušeni oni.

Takto zaměřená mediální kampaň musela u široké obce historiků umění vyvolat vážné znepokojení, a to jak o osud mostu, tak o účinnost a kvalifikovanost státní památkové péče. Protože se zveřejněnou a médií nafouknutou kritikou provedených prací na mostě nesouhlasím, považuji ji za účelovou, neobjektivní a v mnohém odborně nekvalifikovanou a protože, jak je notorickým zvykem, se média ráda podílejí na šťavnatém osočení, ale trpělivě vysvětlení skutečného stavu věci je nezajímá a nedají mi již prostor, uvítal jsem, že mne redakce Bulletinu vyzvala, abych se k problému, v němž jsem nebyl přímo zúčastněn, vyjádřil. Nezáměrně se tak v tomto výjimečném případě stanu advokátem Magistrátu hl. m. Prahy, k jehož činnosti v ochraně pražských památek a při proměnách historického jádra města mám jinak již řadu let vážné výhrady. Svůj názor na obnovu Karlova mostu se pokusím shrnout v následujících zestručněných bodech.

. Tesané kopie parléřovské tesařské výzdoby Staroměstské mostecké věže. Protože se neočítá s razantním přečiřtřením průřelí, jeví se dodatečná umělá patinace jako nezbytná.

Fyzický stav mostu a zvolená koncepce jeho záchranu

Jak ukázaly rozsáhlé provedené průzkumy, oprava mostu byla naprosto nezbytná a neodkladná. Památce skutečně hrozilo nebezpečí z prodlení: povodni z roku 2002 vymleté kaverny v řečiřti Vltavy mohly při přířtí velké vodě vést ke zřícení dalších dvou pilířů a tří oblouků kleneb, jako se to ze stejných příčin stalo v roce 1890. Konstrukce mostu, jeho „lité“ středověké jádro (v částech, které se při povodni 1890 nezřítily) i jeho kamenný kvádrový obklad vážně ohrožuje dnes již zcela nefunkční hydroizolace, vložená pod vozovku při poslední velké rekonstrukci v letech 1966–1975. Masivní zatékání do jádra stavby a migrace solných roztoků obklad mostu postupně vážně narušují. V důsledku tepelné dilatace konstrukce i zatékání k patě zdí dochází k vybočování obou kamenných parapetů směrem vně do řeky, což přináší riziko jejich budoucího zřícení. Parapetní zdi navíc praskají. Při pohybu, který trvale způsobuje tepelná roztažnost a smrřtřování, jsou kameny parapetu drceny zcela nevhodným spojením jejich přírodního materiálu a aktivované cementové směsi, užitě při poslední velké opravě v sedmdesátých letech minulého století jako pojivo kvádrů. Stejná, po zatuhnutí extrémně tvrdá směs tvoří i součást výplni vnitřku zdi v místech za povrchovými kamennými deskami, ve značném rozsahu tehdy použitými na místo plných kvádrů.

Odstranění těchto poruch si nutně vyžádalo zásahy do organismu stavby. Ty byly navrženy v dostatečném, ale zároveň minimálním nutném rozsahu: zpevnění základů obou ohrožených pilířů, rozkrytí a pozdější znovusesazení dlážděné vozovky, výměna hydroizolace za novou, dlouhodobě spolehlivou a rozebrání a znovuvyždění parapetních zdí. Dnes postupně realizovaný projekt oprávněně odmítl předchozí koncepci týmu prof. Witzanyho, který navrhoval vyřramování betonové desky, vložené pod vozovku v sedmdesátých letech, vybrání jádrového (většinou gotického) litého zdiva, složeného z kamenných úlomků a vápenné malty, a proražení kleneb mostu rozměrnými prvky nového odvodnění.

Oproti Witzanyho koncepci považuji v současnosti realizovaný projekt obnovy za vyvážený, sledující dostatečně spolehlivé technické zabezpečení mostu a jeho provozu při minimalizaci zásahů do jeho organismu a výměn jeho staré i zcela nedávné hmotné substance. (Připomínám, že odstranění betonové desky by most vystavilo velkým rizikům při rozbíjení betonu a zabezpečení pilířů v řečiřti Witzanyho koncepce vůbec neřeřila.)

a zveřejňování ušlechtilých, nesmrtelných hodnot? Má historik umění sloužit národní kultuře tím, že bude vyzdviřovat pozitiva a zamlčovat tendenční kontext tvůrčích výkonů minulosti? Zdá se, že současné české publikum, ale také řada českých odborníků chápe poslání našeho oboru právě v tomto duchu. Podle mého názoru nemáme šanci dosáhnout britské velkorysosti ve zhodnocování vlastní historie, dokud bez zábran nezačneme mluvit o negativních fenoménech, jichž jsou i naše dějiny umění plné. Vždyť právě jejich tematizováním získají i vrcholné momenty zřetelnější kontury a jejich význam možná dostane díky nalezené upřimosti novou velikost.

Marie Rakušanová

ODBORNÁ SETKÁNÍ

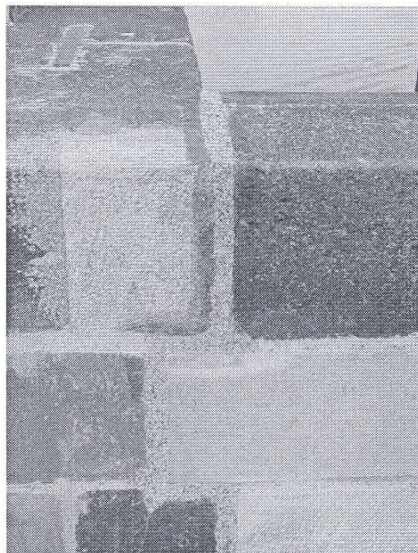
VIIIth Symposium on the Bohemian Reformation and Religious Practice

Symposium se konalo 17.–20. června tradičně v pražské Lannově vile. Již po páté se na odborném zasedání seřli čeřtí a zahraniční badatelé, zabývající se českou reformací od druhé poloviny 14. století až – tentokrát zcela překvapivě – do doby komunistického režimu. Interdisciplinární zaměření kolokvia pravidelně ke „kulatému stolu“ přivede specialisty z různých oborů i z různých koutů světa, aby se společně zamysleli nad problematikou reformního myřlení, umění a liturgickou praxí. Duchovními patrony od počátku byli David R. Holeton, první anglikánský biskup v Čechách po roce 1990, profesor liturgie na univerzitě v Torontu v Kanadě a na Husitské teologické fakultě v Praze a Zdeněk V. David, působící po mnohá desetiletí jako knihovník ve Woodrow Wilson Center for Scholars ve Washingtonu. Postupně se spoluřadatelé stali i přední čeřtí vědci z FF UK, Centra medievalistických studií AV ČR, Hudební vědy na FF UK a z Filosofického úřtavu AV ČR. Patronát převzalo nově ustanovené Collegium Europeanum, výzkumná skupina pro dějiny evropského myřlení, které vzniklo jako společné pracoviřtře FLÚ AV ČR a FF UK. Od roku 1998 se zasedání pravidelně účastní i historici umění, kteří se snaží postihnout odlišnosti katolického a „utrakvistického“ umění.

V souvislosti s výročním upálením Mistra Jana Husa byla pozornost zaměřena především na jeho osobnost, což historiky umění inspiřovalo zejména k ikonografické interpretaci raných zobrazení dvou husitských mučedníků (Mistra Jana Husa a Mistra Jeronýma Pražského) a další již delší dobu zkoumaná díla, k nimž patří ilustrace českého překladu Tabulae veteris et novi Testamenti Mikuláše

z Drážďan, dochované v Göttingenském a Jenském kodexu, české a latinské iluminované Bible doby husitské i následující. Velmi pečlivě jsou zkoumány antifonáře, graduály a kancionály, a to nejen po stránce hudební i výtvarné, ale i jako doklad dobové liturgické praxe. Není naší snahou upozornit na všechny příspěvky, ty jsou pravidelně publikovány v anglickém překladu ve sbornících, ale spíše na charakter interdisciplinárního výzkumu. Jako historik umění kladně hodnotím, že jsme při našich pokusech o představení umělecko-historických témat a jejich následné interpretace korigování historiky, teology a hudební vědci. Naopak se zase snažíme výsledky výzkumů utrakvistické problematiky, jak ji vidí filozofie, teologie a muzikologie, porovnat s konkrétními výtvarnými díly, přestože se někdy zdají být méně srozumitelné. Nejde o to, kdo bude úspěšnější ve svém výkladu, ale o vzájemnou diskusi, jíž je po každém bloku referátů věnován poměrně velký prostor. Uvádíme to zejména proto, že často závěry teologů a historiků vysvětlí a nasměrují naše další studium. Zmíním několik příspěvků, které mne především zaujaly. V bloku věnovaném učení Johana Wyclifa zazněl referát vysvětlující na základě jeho filozofických názorů místo tohoto anglického teologa ve vzájemné polaritě filozofických kategorií a tím jej „zařazující“ do kontextu tehdejšího myšlení, aniž by byl zmíněn výklad teologických dogmat. Mladí teologové ovšem položili přednášejícímu otázky právě z této oblasti (např. jak Wyclif chápal učení o sv. Trojici); jejich zodpovězení je pro generaci vědců nad padesát let často velmi nesnadné. V tomto přístupu nelze než upozornit na významný posun v bádání, o který se snaží mladá česká teologicky vzdělaná generace. Ta již nemusí pouze „abstrahovat“ filozofické otázky z děl středověkých autorů, ale může zkoumat jejich spisy v „původním a celistvém“ smyslu. Přístup, který bych nazvala „komplexní“, se projevil právě v řadě přednášek badatelů kolem třiceti let, a to nejen z reformních fakult, ale překvapivě i z fakulty teologické. Jsem si vědoma, že problematiku raného humanismu neznám, např. výklad díla Erasma Rotterdamského a jeho přijetí v našich zemích byl proto pro mne poučný. Jaroslav Haverlant vyšel z odlišného přijetí myšlenek tohoto myslitele v Čechách a na Moravě, což je téma asi známé kolegům, zabývajícím se právě jeho vlivem na moravské humanisty. Zatímco v utrakvistických Čechách se jeho učení považovalo za odchylné od utrakvistického a jeho knihy vlastně okruhem vzdělanců přijaty nebyly, preláti katolické Moravy je s velkým zájmem četli, studovali a překládali. Nevím, proč se badatelé, kteří se tomuto tématu dlouhodobě věnují, aktivně ani pasivně

2. Příklad vyplnění dilatační spáry silikonovým tmelem s přidáním jemné kamenné drti.

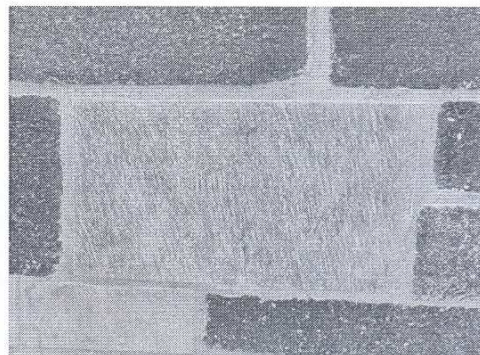
šiny pilířů a také úplně přezděny a ve svém kvádrovém materiálu vyměněny mostní parapety. Jak ukazuje porovnání historických fotografií z doby před obnovou mostu a po ní, byl tehdy úplně změněn spárořez parapetních zdí i tvar jejich koruny. V dnešní podobě nám proto parapety ani svým materiálem, ani způsobem zdění, pojivem či architektonickou formou nepodávají svědectví o původní parléřovské úpravě. Parapety v podobě z přelomu 19. a 20. století byly znovu úplně rozebrány a přezděny při rekonstrukci v sedmdesátých letech (vide supra). Každé z těchto razantních přezdívání znamenalo rozsáhlou výměnu poškozených starých kamenných kvádrů za nové. Po intervenci ze sedmdesátých let zůstaly kameny původní staršího než z konce 19. století uchovány jen v malém rozsahu (cca 30 %) navíc bez výjimky v sekundární, nepůvodní poloze, několikrát v minulosti změněné. Nalézají se většinou v partiích s plentami a cementovým „litým“ jádrem zdiva nebo pod vozovkou, a tudíž jsou vystaveny masivnímu zatékání. Tomu odpovídá jejich fyzický stav. Ke stejným proměnám docházelo ve starší i nové době i v případě vozovky mostu. Ta je v dnešní skladbě výdlažby i v materiálu v celém svém rozsahu dílem až ze sedmdesátých let 20. století.

Hodnocení současných oprav z hlediska jejich šetrnosti a kvality

Probíhající oprava mostu, tak ostře napadená památkovou inspekcí, zasáhla a zasahuje pouze do výše popsaných nejmladších částí památky (vozovka a parapety). Nemohu souhlasit s tím, že je nepřiměřeně brutální, necitlivá a že poškozují kulturní hodnotu památky. Nedomnívám se ani, že by byla prováděna „fušersky“ co do opracování povrchu kamene, šířky spár, spárořezu, volby materiálu atd. Most je, jak uvedeno, „rostlým“ organismem, na němž můžeme spatřit spáry různé výšky (viz mostecká věž, kde některé vyšší spáry mají uvnitř „šibry“ z úlomků ploché břidlice). Kvádry kamenného obkladu zde nikde nevytvářejí dokonale rovný, jako do latě srovnaný líc a jejich povrch je přímo vzorkovnicí různých způsobů kamenického opracování.

Architektonická a hmotná autentičita mostu

Karlův most je sice architektonicky jednoduše koncipovaná a ve své architektonické skladbě mimořádně uchovaná stavba, ve fyzickém provedení je to však dnes již velmi heterogenní struktura. Za „parléřovský“ můžeme vedle Staroměstské věže a jejího pilíře označit již jen řečištní pilíř, na němž stojí Bendlova socha sv. Jana Nepomuckého. Povrch a někdy i jádro všech ostatních pilířů a oblouků nad řekou byly téměř úplně přezděny v následujících staletích, v důsledku řady katastrofálních povodní. Po jedné z největších, v roce 1890, byly do řečiště nově zakotveny a úplně nově vyzděny dva pilíře a tři mostní oblouky. Lze předpokládat, že v návaznosti na tuto rekonstrukci byly následně vyměněny kvádry obkladu střech většiny pilířů a také úplně přezděny a ve svém kvádrovém materiálu vyměněny mostní parapety.

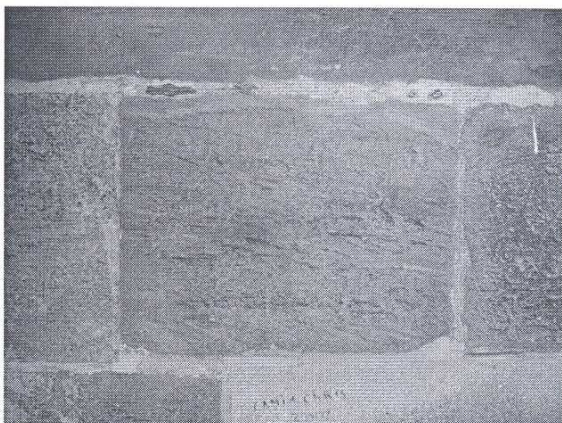
3. Příklad ručního povrchového osekání a patinace vyměněného kvádrů.

I u vzácně dochovaných středověkých částí byl líc kvádrů bohužel následně několikrát přetesán, přepemrlován či jinak povrchově upraven. Rovněž šířka spár se v průběhu staletí měnila úměrně postupnému olamování původně ostřejších hran kvádrů zdíva.

S přihlédnutím ke stáří a charakteru dnes nově přezdívaných partií mostu považují zvolený postup oprav za přiměřený. Rozebrání kvádrů bylo nezbytné, jejich posouzení, roztřídění a rozsah jejich možného znovupoužití byl určován komisí složenou ze zástupců investora, kameníků, specialisty petrografa z Přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity a pod dohledem pověřeného památkáře z Národního památkového ústavu. Takto složená komise posuzovala velmi zodpovědně každý kus kamene zvlášť. Spárořez byl dodržen a při sesazování zdí reprodukován

v plném rozsahu, ač pochází až z 20. století. Ke spojování kvádrů a spárování je dnes již užívána výhradně neagresivní vápenná malta, která se složením i barevností blíží originální maltě litých výplní jádra mostu. Porovnání výšky spár se spárami na Staroměstské mostecké věži i na dalších částech mostu ukazuje, že i ta je plně v toleranci. Nevidím nic špatného ani na skutečnosti, že nově pořízované kamenné

4. Příklad středověké, poměrně velké spáry s úlomky břidlice, vtačenými do ložné malty, v průjezdu Staroměstské mostecké věže.

kvádry byly nejprve strojově řezány do požadovaných rozměrů a teprve následně na lících plochách ručně kamenicky opracovány. Ruční tesání celých kvádrů by kromě obrovského zdražení prodloužilo o roky realizaci stavby a to, jak naznačeno výše, vodou promáčený a poškozený most už neunesl.

Ani k volbě materiálu a povrchovému opracování nových kvádrů nemá vážné výhrady. Z dostupné nabídky byl po testování a pečlivém zvažování zvolen pískovec z lokality Kocbeř ve východních Čechách. Ten svojí pevností nejvíce odpovídá technickým požadavkům a je mimořádně odolný a trvanlivý. Cílem oprav nebylo stavbu esteticky „vylepšit“, jako se o to snaží kamenicky úžasně perfektní, avšak dodnes se rušivě od starého díla odlišující kvádry Mockeroých vysprávky v průjezdu Staroměstské mostecké věže či na průčelí větší věže Malostranské. „Stavařský perfekcionismus“ prostě při obnově památek většinou spíše škodí, než prospívá výslednému estetickému a emotivnímu účinku akce. Je možné, že pokud by opravy parapetů prováděli licencovaní sochaři-restaurátoři, dokázali by povrch kvádrů rafinovaněji upravit a patinovat. Jejich mnohonásobně dražší a časově náročnější účast na opravách však nebylo možné – vzhledem ke stáří a charakteru obnovovaných částí mostu – požadovat a objektivně zdůvodnit.

Co říci na závěr? Chci věřit, že výše uvedený komentář k obnově mostu alespoň částečně rozptýlí obavy kolegů historiků umění o budoucnost jeho kulturních hodnot. Byl bych rád, kdyby rozptýlil i médii nepřímo navozované pochybnosti o kompetenci zúčastněných památkářů a s ní i smyslu současného systému památkové péče. Je na místě se ptát, komu a čemu ta Památkovou inspekci vyvolaná a živená kampaň může sloužit. Vždyť inspekce postupovala ve svých účelových krocích neuvěřitelně neprofesionálně: v rozporu s pravidly šetření nevyčkala, až se k jejím zjištěním písemně vyjádří šetřený subjekt, s jehož námitkami se vždy musí vyrovnat. Rovněž do médií neuvedla, že šetří stavební akci, která není ukončena ani kolaudována, takže s odstraněním různých chyb a nedodělků se samozřejmě před, případně i po kolaudaci počítá. Svě často velmi povrchní, subjektivní a nekvalifikované výhrady, napadenou stranou již ostatně v námitkách vyvrácené, namísto toho zveřejnila. To je

pravidelných zasedání neúčastní, jistě by i pro ně bylo přínosem to, že mohou své výsledky v přímém kontaktu zprostředkovat mladé generaci. Konfrontace různých přístupů i závěrů nutí badatele různého zaměření zamyslet se a také se zeptat, proč zaujímají právě tato stanoviska. Snad právě vzájemné „vysvětlení“ problémů společných všem zúčastněným je smysluplné. Ukazuje se, jak mnohovrstevnaté bylo „utrakvistické“ prostředí 15. století, kdy se hlavní konfesijně odlišné strany musely vyrovnávat s náboženskou problematikou, ale hledat i nějaké společné kompromisní přístupy. Prioritou nebylo jen vzájemné odmítání. Církevní praxe donutila obě strany v době, kdy Čechy byly od Evropy značně izolované, k tomu, že se utrakvisté vrátili k řadě katolických úkonů. Liberálnější smýšlející katoličtí biskupové se museli vyrovnat s nutností světit v zemi po určitou dobu utrakvistické duchovní proto, aby byla liturgie i náboženské úkony pro lid „dvojitě“ víry dostupné. Právě to je asi jeden z nejdůležitějších momentů, proč historik umění těžko hledá jednoznačné konfesijní odlišení výtvarných děl, která jsou si obsahově i formálně blízka a často jsou přijatelná pro obě strany.

Debaty se vedly i v kuloárech, za sebe bych chtěl uvést jeden zde získaný názor. Na otázku, proč se vlastně tak výrazně v konečných důsledcích odlišovalo monastické reformní hnutí od univerzitního, zněla odpověď katolicky vzdělaného účastníka zcela jednoduše a jasně: v řádovém prostředí museli aktivně působící a reformně zaměřeni řeholníci dodržovat disciplínu, tedy vyrovnat se v „kladném“ smyslu s katolickým učením a nepostavit se veřejně proti církevním autoritám, což univerzitní mistři na Pražském vysokém učení nemuseli.

V rámci ikonografie Jana Husa považují za přínosný referát Martiny Šárovcové o jeho zobrazení v renesančních iluminovaných rukopisech. Miniatura, kterou podrobně analyzovala, představuje dobově příznačný fenomén. Na jedné straně je zobrazen renesanční univerzitní mistr, zřejmě jeden z Husových stoupců; nad něj malíř vkomponoval „středověké“ zobrazení Husova odsouzení a jeho mučednickou smrt. Husovým přímluvcem se stal Bolestný Kristus, obracející se přímo k Bohu Otci. Po formální i obsahové stránce máme před sebou exemplární vysvětlení dvojího uměleckého vnímání – renesančního s pozdně gotickým, které existovaly vedle sebe a ve vzájemné vazbě, a tak „koexistovaly“ poměrně hluboko do druhé poloviny 16. století. Myslím, že právě takto obrazně dokumentovaná „tolerantost“ i dvojí umělcův přístup dokonale vyjadřují problematiku českého prostředí, kdy na jedné památce vedle sebe umělci použijí, zřejmě vědomě, re-

nesanční formy i tradiční pozdně gotické tvarosloví.

Mohli bychom upozornit i na další zajímavé příspěvky, našim záměrem je ale především pozvat kolegy na tyto neformální konference, které se konají pravidelně s odstupem dvou let.

Zuzana Všečeková

Letní seminář „Buchkultur des Mittelalters und der frühen Neuzeit: Codicologie und Buchkunst westlicher Manuskripte“

Poslední srpnový týden (27.–29. 8. 2008) se ve Vídni konal seminář věnovaný knižní kultuře období středověku a raného novověku, který za pomoci svých spolupracovníků z rakouské Akademie věd (Kommission für Schrift- und Buchwesen des Mittelalters) uspořádala dr. Maria Theisen pro doktorandy a studenty z České republiky, Slovenska a Maďarska. Organizátorka, jež se dlouhodobě věnuje českým iluminovaným rukopisům, si pozvala další přednášející z vídeňské univerzity a kolegy z Bratislavy, Budapešti a Prahy. V úvodní části se Maria Theisen zabývala obecnou problematikou, kodikologií a terminologií, na kterou často v rámci univerzitní výuky dějin umění nezbývá dostatek času. Podala rovněž přehled elektronických databází, značně usnadňujících práci s rukopisy. Martin Haltrich a Maria Stieglecker se podrobně věnovali skladbě kodexu a možnosti datace papírových rukopisů pomocí filigránů. Maria Theisen pak demonstrovala určování místa původu a datování na základě malířské výzdoby. Druhou část semináře tvořily speciálně zaměřené přednášky. Michaela Schuller zkoumala organizaci práce v iluminátorské dílně Ulricha Schreiera, Susanne Rischpler představila nové poznatky o Mistru Michaelovi, jež pracoval pro objednavatele v Rakousku a Uhrách, Juraj Šedivý hovořil o rekonstrukci bratislavské kapitulní knihovny, Edina Zsupán o Korvinské knihovně a Milada Studničková o pražské dílně Mistrů Martyrologia. Na závěr pak rakouští specialisté uspořádali prohlídku rukopisů bohemičtího původu a rukopisů iluminovaných v dílně Mistra Michaela a Ulricha Schreiera v Rakouské národní knihovně.

Jednotlivé přednášky dobře ukázaly, že v první polovině 15. století tvořily České země, Rakousko a Uhry do jisté míry jednotný „umělecký region“, protkaný sítí vazeb překračujících hranice států. Vídeňský seminář otevřel prostor pro velmi konkrétní spolupráci badatelů, která by v budoucnu mohla vést k objasnění, jakým způsobem se ve střední Evropě šířily určité motivy a slohové prvky v knižní malbě a jaké byly hlavní faktory tohoto jevu.

Milada Studničková

nejen nefér, ale nemá to v samotné práci inspekce precedens. Vypadá to, že inspekce spíše než pomoci mostu – k čemuž by stačil důsledně a objektivně vedený dialog s účastníky oprav a vyžádaná účast při kolaudacích – chtěla tyto účastníky dehonestovat. Při etických standardech našich médií se jí to, zdá se, podařilo. Takže znovu: komu to může posloužit? Cui bono? Sám nevím a mohu o tom jen spekulovat. Rozšíření názorů o nekompetentnosti Národního památkového ústavu, který údajně není schopen svým dohledem garantovat kvalitu a odbornou korektnost obnovy jedné z našich nejvzácnějších památek, v každém případě může Ministerstvu kultury, jehož je inspekce zařízením, usnadnit prosazení kroku navrhovaného v novém památkovém zákoně: přenést rozhodování ve věcech památkové péče výlučně na úředníky pověřených obcí a zbavit je dosavadní nemilé povinnosti vyžádat si ke každému rozhodnutí vždy odborné vyjádření Národního památkového ústavu.

Z českých webů o výtvarném umění

Tomáš Winter

Snad definitivně pryč je doba, kdy odkaz na internetovou stránku v poznámce odborného textu vyvolával u některých příslušníků oboru rozpaky a údiv. Přestože české weby specializované na výtvarné umění nemají příliš dlouhou historii, funguje v současnosti několik pozoruhodných stránek, nabízejících různě strukturované informace.

Opomeneme-li weby, jež prezentují konkrétního umělce, skupinu, výukovou, sbírkovou, výstavní nebo obchodní instituci a jež by zasluhovaly samostatnou pozornost, lze zbytek zjednodušeně rozdělit do dvou kategorií. Jednak jde o projekty, soustředující se na aktuální zpravodajskou, kritickou a teoretickou činnost: Art Servis, ARtALK, Archiweb a Obrazar. Zatímco první dva přinášejí texty ze všech odvětví výtvarného umění, Archiweb se zaměřuje na prezentaci a hodnocení moderní architektury. Obrazar je studentský portál, který svými aktivitami charakter zpravodajského a recenzního webu překračuje. Jeho redaktoři již připravili několik tematických internetových publikací, založili projekt „Žena a gender v umění“ a „Q centrum – on-line studijní centrum gay a lesbických studií“, jež má vytvářet jakýsi teoretický úvod do studia pro potenciální badatele z různých oborů. Rovněž vydali pět čísel magazínu studentů dějin umění „Volné směny“.

Do druhé kategorie patří internetové stránky zprostředkující přístup do speciálních databází. Již více než deset let pracuje Společnost pro současné umění – SCA na digitálním, pravidelně aktualizovaném „Lexikonu českých výtvarníků“. Jeho poslední vydání obsahuje již téměř 10 000 jmen. Přístupy pro uživatele jsou placené stejně jako do „full“ verze obsáhlé databáze abART, provozované Archivem výtvarného umění, o. s. a pojímající již téměř 85 000 osob, 24 000 výstav a více než 20 000 institucí. Databáze existuje rovněž v redukované podobě, do níž mají uživatelé vstup volný.

Hned dvě databáze volně zpřístupňuje na svých stránkách Vědecko-výzkumné pracoviště AVU v Praze. Bibliobáze neboli internetová databáze bibliografických údajů zahrnuje knihy, katalogy, články, sborníky i nepublikované texty týkající se české vizuální kultury druhé poloviny 20. století s přesahem do širších oblastí kulturní politiky a politicko-historických událostí. Databáze současného českého umění I-datum.cz vzniká v návaznosti na zkoumání uměleckého vývoje od osmdesátých let 20. století do současnosti. Nabízí základní informace o výrazných uměleckých osobnostech a skupinách, přehled důležitých výstavních projektů, galerijních institucí a časopisů.

Tematicky příbuzná je databáze Artlist (www.artlist.cz), provozovaná Centrem současného umění Praha, o. p. s. Je zaměřena na dokumentování českého a československého výtvarného umění od poloviny 20. století do současnosti. Důraz klade na vizuální prezentaci doplněnou odbornými kritickými anotacemi.

Užitečným zdrojem informací, i když jiného charakteru, je umístění obsahů sborníků z plzeňských konferencí k problematice 19. století na internetových stránkách těmito pravidelným akcím věnovaných. Obsahy lze prohledávat